Soli Deo Gloria

Jedině Bohu buď sláva

Listopad 2026
Ročník 7, číslo 73

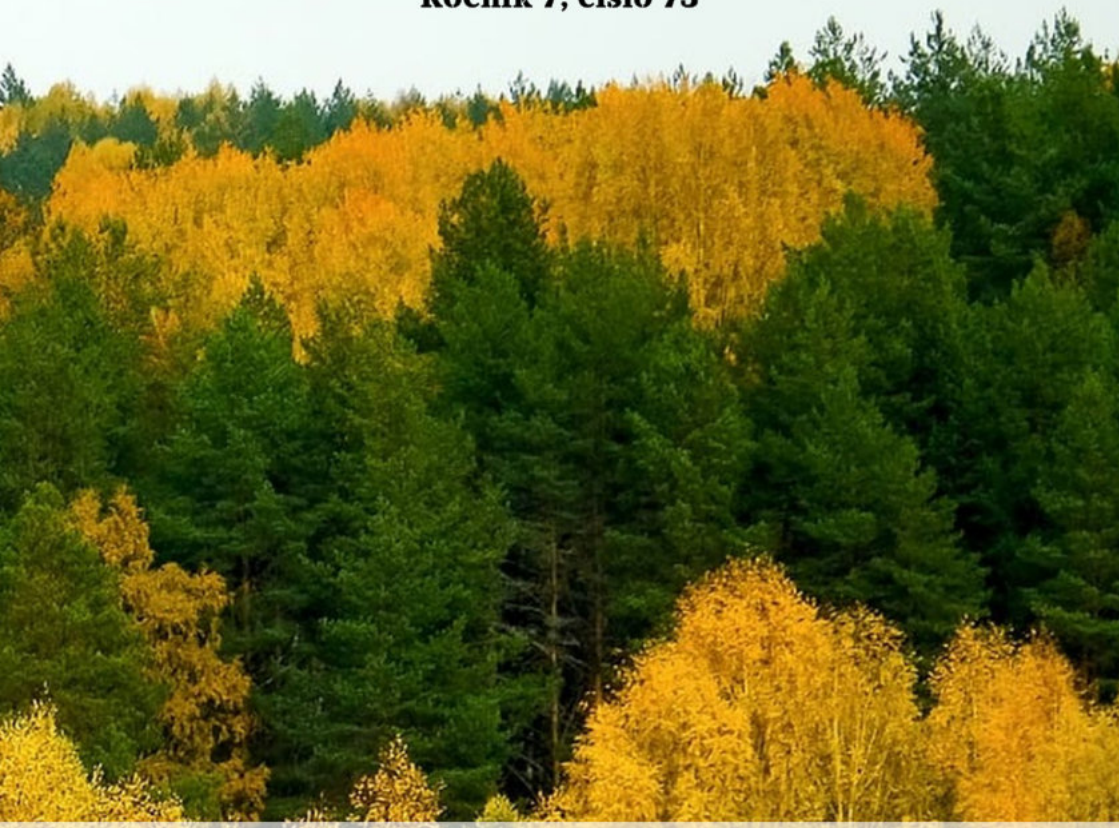

Roztrhněte svá srdce, ne oděv, navraťte se k Hospodinu, svému Bohu,
neboť je milostivý a plný slitování, shovívavý a nejvýš milosrdný.
Jímá ho lítost nad každým zlem.
(Jóel 2,13)

OBSAH

Soli Deo Gloria 3
O následování Pána 4
Odkud pochází pravá modlitba? 5
Nepomíjej svého služebníka (Gn 18,3) 6
Nebeský Šalomoun 9
Starší musí být bezúhonný 14
Vliv křesťanství na zdravotní péči a dobročinnost 17
Trojúhelník řešení manželských konfliktů z křesťanského pohledu 4. 30
Co má ten blb proti umělému oplodnění? 32

Vydává **Spolek Soli Deo Gloria**
Bellušova 1810/19, 155 00 Praha 5
Odp. redaktor Jaroslav Kernal
© Spolek Soli Deo Gloria
www.solideogloria.cz
kernalj@solideogloria.cz
Č. účtu 2602365989/2010 (Fio)
Vychází měsíčně.
Časopis je rozesílán bezplatně.
Ev. č.: MK ČR E 24450
Tisk: Tisk Pětka, s.r.o.,
Horova 1631
252 63 Roztoky

QR Platba

NOVINKA

O ŠESTI BLUDECH

Jan Hus

Co mají společného lidské omyly, falešná poslušnost a kupčení s vírou? Mistr Jan Hus nechal ve své době vypsat na stěny Betlémské kaple šest zásadních bludů, aby lidem otevřel oči. Nadčasové dílo *O šesti bludech* odhaluje, kde všude může člověka svést neupřímná víra a slepý strach z autorit.

Váz., 125×176 mm se stužkou
92 stran, 222 Kč.

eshop.solideogloria.cz

SOLI DEO GLORIA

> *Moudrost je lepší než válečné zbraně … (Kaz 9,18)*

Moudrost dokáže, co žádné zbraně nedokážou. Moudrost chudého muže by zachránila celé město, ale zbraně ho zachránit nedokázaly. Problém ale bývá v tom, že lidé nehledají moudrost, ale sílu. Ale Bůh sám říká, že „ne mocí ani silou, ale Božím duchem" (Za 4,6). Církev ve Filadelfii byla Pánem chválena, ačkoliv její moc byla nepatrná. Přesto zachovala Pánovo slovo a nezapřela jeho jméno (Zj 3,8). Za moudrostí stojí Boží slovo, moudrost je spojená s Ježíšovým jménem a jeho osobou. V něm je vtělena plnost veškeré moudrosti, takže můžeme spolu s apoštolem směle prohlašovat, že on, Pán Ježíš Kristus, se nám stal moudrostí od Boha, spravedlností, posvěcením i vykoupením (1K 1,30) a můžeme se chlubit jenom jím samotným.

Bez Boží moudrosti se neobejdeme. A toto číslo našeho časopisu nás k ní přivádí. ať již články těch starších českých autorů, jako je Petr Chelčický z patnáctého nebo Havel Žalanský zvaný Phaëton ze sedmnáctého století, nebo články českých autorů z doby pozdější. Ty jsou zde zastoupeny dvěma kázáními z počátku dvacátého století, a to od Aloise Adlofa, zakladatele Svobodné církve reformované a od reformovaného faráře Jana Karafiáta (známého především jako autora Broučků). Kromě toho zde jsou také dva současní čeští autoři, z nich bych vás chtěl upozornit na článek Jakuba Kříže na samém konci časopisu, který se týká umělého oplodnění.

Vedle těchto článků českých autorů zde najdete také překlady z angličtiny, a to jak pokračování série článků Sharon Jamesové, jejíž knihu o tom, co křesťanství přineslo světu, připravujeme k vydání, tak také závěrečný článek ze série řešení manželských konfliktů.

Každý článek nás nějakým způsobem vede k moudrosti, kterou potřebujeme, k Pánu Ježíši Kristu. Kéž je vám tedy i toto číslo k potěšení i k užitku. Jedině Bohu buď sláva!

Jaroslav Kernal

O NÁSLEDOVÁNÍ PÁNA

Petr Chelčický (1391–1460)

Dále se praví: „Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uzří Boha.“ Čistého srdce jsou ti, jejichž svědomí nemůže špína těla a světa porušit smrtelným hříchem. I když na jejich smysly dorážejí mnohé ohavnosti a v těle pociťují a snášejí různá pokušení, přece se jimi nenechají přemoci. A když takto střeží své srdce pro Boha, uzří Boha – nyní skrze víru a poznání, a potom na věky.

„Blaze těm, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími.“ Záleží jim na tom, aby se všemi přebývali pokojně a bez svárů, a všechny vedou k tomu, aby žili v pokoji. Pokojní jsou ti, kteří se nenechají odvrátit od pravdy žádným nepokojem tohoto světa.

„Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské.“ To znamená: ti, kteří trpí pro spravedlnost ne kvůli vlastní zlosti, ale proto, že konají a mluví dobré věci, nekradou, netlučou druhé, netouží po cizím, nelžou, nesvádějí a zachovávají si dobré svědomí.

„Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všecko zlé kvůli mně. “ To jsou upřímná slova Pána Ježíše. A kdo je miluje, ten je zachová a bude jednat tak, jak tato slova ukazují a přikazují.

Toto je jeho naléhavé slovo, když říká (a zde si představ kříž Kristův i svůj vlastní): „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.“ Zapřít sám sebe znamená dobrovolně zavrhnout veškeré neřády svého těla, vzít v nenávist ten zlý hříšný život, postavit se proti němu, když se táhne ke zlému, a vzít na sebe kříž – snášet námahy a pokušení, když je Bůh dopustí. Máme však zachovávat nejen tato slova Pána Ježíše, ale každou pravdu, kterou pronesl on sám nebo kterou skrze apoštoly promluvili k spasení lidí. Ze všeho nejvíce si však máme vážit toho, v čem on lidem slibuje blahoslavenství, neustále o tom přemýšlet a podle toho se řídit, neboť to je srdce nového zákona. A kdo miluje Pána Ježíše, ten jeho slova naplní svými skutky.

ODKUD POCHÁZÍ PRAVÁ MODLITBA?

Havel Žalanský Phaëton (1567–1621)

Vroucí, horlivou a zbožnou modlitbu plodí sám Duch svatý. Sám Duch svatý, který přebývá v srdcích lidí milujících Boha, je učí, co, za co a jak by se měli modlit. Že je pravá a nefalšovaná modlitba dílem samotného Ducha svatého, o tom svědčí sám Bůh u proroka Zacharjáše v 12. kapitole: „Ale na dům Davidův, na toho, jenž sídlí v Jeruzalémě, vyleji ducha milosti a proseb o smilování. "

Proto také svatý Pavel říká v 8. kapitole listu Římanům: „Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit, ale sám Duch se za nás přimlouvá nevyslovitelným lkáním." A Bůh zajisté nechce, aby byl někdo vzýván jinak než v duchu a v pravdě. Vždyť sám Kristus praví, že praví ctitelé se mu musejí klanět v duchu a v pravdě. Z téže příčiny David v 51. žalmu žádal, aby mu Bůh otevřel rty, aby mohl svými ústy zvěstovat jeho chválu.

Duch svatý řídí naše modlitby, spravuje je a doplňuje to, čeho sami nejsme schopni. Pro naši lidskou nestatečnost a mdlobu se nedokážeme modlit tak, jak bychom měli. Proto musíme od Boha žádat pomoc, abychom se mohli modlit opravdově a v pravé víře. Bůh sám našim mdlobám pomáhá a dává nám při modlitbách za učitele Ducha svatého, který nás učí, za co a s jakou vroucností se máme modlit.

Důvěřujme tedy mocnému působení Ducha svatého a buďme si jisti, že on naše modlitby usměrní a způsobí jak jejich začátek, tak i jejich dokonání.

To, že se někteří lidé nemodlí, je způsobeno tím, že nemají Ducha svatého – že Duch svatý v nich nepřebývá a k modlitbě je nepoučuje. Jsou totiž opilí tělesnými myšlenkami a světskými tužbami, protiví se Duchu svatému a nedávají mu k sobě přístup. Proto neberou vážně ani svou vlastní ubohost, ani všeobecné nouze a bídy celé církve či hrozící nebezpečí. Žijí bezstarostně, na nic nedbají, všechno pomíjejí – a potom, než se nadějou, hynou.

I když snad občas cítí svou vlastní i cizí bídu, nemají Ducha svatého, kterého vyhnali svými hříchy, a proto se neodváží přistoupit

k Bohu a vzývat ho. Víra nemůže přebývat v člověku, který si navykl páchat zlé věci proti Bohu. Srdce se špatným svědomím se neodváží předstoupit před Boha. Příkladem je nám Adam, který když zhřešil, ukryl se v křoví, utíkal před Bohem a děsil se jeho tváře. Že je to pravda, si každý z nás ověřuje sám na sobě. Vždyť i děti, když udělají něco proti vůli rodičů a oni se vrátí domů, neodváží se jim přijít na oči a na světlo.

V 9. kapitole u svatého Jana je psáno: „Víme, že Bůh hříšníky neslyší." To se týká hříšných lidí, kteří nečiní pokání. O těch hříšnících, kteří se oddávají svatým modlitbám, činí pokání a skrze Krista prosí za odpuštění, svědčí svatý Jan v 1. listu, ve 3. kapitole: „jestliže nás srdce neobviňuje, máme svobodný přístup k Bohu; oč bychom ho žádali, dostáváme od něho." Vzývejme tedy Boha a vyvarujme se hříchů, aby nás naše zlem postižená mysl neděsila a nebránila nám v modlitbě.

NEPOMÍJEJ SVÉHO SLUŽEBNÍKA (GN 18,3)

Alois Adlof

> *Panovníku, jestliže jsem u tebe nalezl milost, nepomíjej svého služebníka. (Gn 18,3)*

Bylo poledne a veliké horko. Slunce žhnulo na dubový háj v Mamre, kde sídlil Abraham. Ve stínu u dveří stanu Abraham sedí, přemýšlí a sní. O čem asi byly ty jeho sny? Přemýšlel nejspíš o věrných Božích slíbeních a o synu, který mu byl zaslíben. Oko víry proniklo mraky a spatřilo jasnou hvězdu věštící požehnanou budoucnost. Vždyť mu přece Hospodin řekl: „V tobě budou požehnány všechny čeledi země."

Zatímco tak sní, pozvedne oči, podívá se – a hle, naproti němu stojí tři muži. Jakmile je spatřil, běžel jim vstříc od dveří stanu a uctivě je pozval k hostině. A Bůh, který se k němu v těchto třech mužích přiblížil, svého služebníka nepomíjí.

V tomto prostém příběhu se skrývají cenné a potěšující pravdy pro nás všechny. I my někdy cítíme tíhu dne a nesnesitelné horko. Je nám úzko u srdce. Zdá se nám, že jsme sami, neschopni práce a neschopni snášet utrpení, které nás obklopuje. Jsme unavení. Ale právě v té chvíli se k nám přibližuje Pán. Bije mu naše srdce vstříc tak jako Abrahamovo? Záleží nám na tom, aby nás neminul?

On přichází, aby občerstvil své unavené dítě, přichází, aby pozvedl jeho mdlé srdce a posílil a upevnil jeho ochablou duši. Tak je tomu i s tebou. Nemysli si, že v tom denním žáru a v okamžicích utrpení na tebe zapomněl. Nezapomněl. Vždyť i uplakaný a svázaný Petr měl být potěšen vzkazem od Mistra: „Povězte Petrovi." Mezi ty, kdo jsou zmítaní a soužení v srdcích, přichází sám se svým pozdravem: „Pokoj vám!" Doprovází zarmoucené učedníky jdoucí do Emaus, takže se vracejí s hořícím srdcem a veselou myslí, protože viděli Pána a mluvili s ním.

A tak se blíží i k vám, když unaveni sedáváte sami a vaše srdce stravuje touha a očekávání, anebo když na svém obzoru nevidíte nic než mraky a všude kolem je prázdno. Blíží se k tobě, když v žáru vedra uschl tvůj skočec, v nějž jsi doufal, že ti bude útočištěm, stínem skály a pramenem vody. Ne, ne, nemysli si, že na tebe zapomněl! „Sijón říkával: ‚Hospodin mě opustil, Panovník na mě zapomenul.' Cožpak může zapomenout žena na své pacholátko, neslitovat se nad synem vlastního života? I kdyby některé zapomněly, já na tebe nezapomenu."

On přichází tam, kde je pusto, aby vysvobodil člověka spoutaného v hrobech, přibližuje se k městu, odkud vychází pohřební průvod, stírá slzy matce a vrací život mrtvému mládenci. Jde, aby vzkřísil Lazara a zármutek sester proměnil v radost. Všude přemýšlí, jak by nám přišel na pomoc a posloužil nám.

A tak, jestliže vyhlížíš ze svého stanu a máš pocit, že ti horký pot stéká z čela a tvé srdce vzdychá po vláze uprostřed jakékoliv tvé vyprahlosti, pozvedni své oči a hleď: Pán se blíží k tobě! Přichází tvůj Spasitel, aby tě potěšil.

Jsou však naše srdce podobná srdci Abrahamovu? Abraham má pro svého Pána vždy otevřený dům i otevřené srdce – ať už k němu přichází v poledne, nebo o půlnoci. Proto také ve své pětadvacetileté zkoušce víry obstojí a proti Božím zaslíbením se nezatvrzuje. Nedává průchod své netrpělivosti, a tak když malomyslní a slábne, přichází posila a Abraham ji přijímá.

Vidíme zde muže, který se s dětskou důvěrou plně spolehl na Boha, a proto s ním má tak vroucí společenství. I když snad v jednotlivostech Abraham pochybil, vidíme v něm celistvého člověka. Ukazuje se to i v tomto příběhu: Abraham má společenství s Bohem, koná pro něho věci, které Bůh přijímá, a právě proto před ním může prosit i za druhé.

Máme i my otevřené srdce pro Pána? Jsme připraveni ho přijmout? Jde nám o to, aby nás neminul, ale vstoupil k nám a učinil si u nás svůj příbytek? Jsme hotovi přijmout ho tak, jako Abraham přijal ty tři cizince? On se k nám blíží se svou milostí, láskou i se svou milosrdnou kázní.

„Nepomíjej svého služebníka!" – to byl výkřik už mnoha Božích dětí i mnohých, které probudil Duch svatý. Nepomíjej mě, můj dům, mou rodinu ani můj národ! Nepomíjej toto shromáždění! To byl křik kananejské ženy, když Pán zpočátku neodpovídal na její volání. To byl křik onoho shromáždění v Jeruzalémě, když všichni volali po Duchu svatém. A dovolali se! Dovolali se publikáni, dovolal se lotr na kříži – a dovoláš se i ty.

Mnohý však Pána nechá jen tak projít. Často se k tobě přibližoval v nejrůznějších podobách, ale tys ho nepoznal a nechtěl poznat. Navštívil tě v zármutku i v radosti – jeho návštěvou bylo, když se ti dařilo, i když se ti nedařilo –, a tys pro něho neměl srdce. Kéž by se to neopakovalo tak často, aby se pak už nikdy víc nevydal touto cestou! Dnes však jde k tobě – ó, poznej ho, přivítej ho a přijmi ho do svého života!

NEBESKÝ ŠALOMOUN

Jan Karafiát

> *Ale nalezne Syn člověka víru na zemi, až přijde? (Lk 18,8)*
> *Královna jihu povstane na soudu s muži tohoto pokolení a usvědčí je, protože ona přišla z nejzazších končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu – a hle, zde je více než Šalomoun. (Lk 11,31)*
> *Ale moudrost je ospravedlněna u všech svých dětí. (Lk 7,35)*

O tom, co člověk dokáže a co už nedokáže – a že Pán Bůh dokáže všechno, co si přehledně usmyslí! My tu v textu máme dva Šalomouny: toho malého Šalomouna a toho velikého. Ke králi přijela královna ze Sáby, k tomu, který o tom velikém Šalomounovi mluvil a psal. Jméno Šalomoun znamená „kníže pokoje". Ten veliký Šalomoun je nebeský Král. Mám za to, že po té návštěvě královny ze Sáby napsal Šalomoun Žalm 72. Podívejte se do desátého verše tohoto žalmu: „Králové Tarší-še a ostrovů přinesou dary, budou odvádět daň králové Šeby a Seby." Šalomoun si tehdy pomyslel: „To bude jiná sláva než ta moje!" Teď si to představte: Ten malý Šalomoun, člověk jako my, má přijít na svět. Jaké to tam asi bude mít? „Co lidé řeknou, až přijdu, budou mít radost?" On sám nic neví, protože je jen člověk.

A teď si představte nebeského Šalomouna, který od věků plánuje, že vstoupí do tohoto světa. Co na to lidé řeknou? On naproti tomu ví úplně všechno, ví předem, jaké to bude. On je tady, uprostřed té vnější, světské izraelské církve, a co mu říká celá tato náboženská společnost? „Ty nejsi žádný Mesiáš!" Věříte vůbec, že Mesiáš přijde? „Ó, věříme, ale ty to nejsi." A jak ho vlastně čekáte? Až přijde ten váš Mesiáš, kterého vyhlížíte, najde vůbec na zemi nějakou víru? „Žádnou víru nenajde," to je smysl toho textu. No, jak to potom dopadne s tou údajně tak krásnou církví? To ale není žádný planý sen o dokonalé církvi. On sám se o všechno postará. To je naše společné potěšení, tvé i mé: On má všechno promyšleno a sám to také provede. To je hlavní myšlenka mého kázání, které si rozděluji do pěti částí:

I. Radost z příchodu

Když přijde ten Šalomoun na svět, budou mít lidé radost? Lidé radost mít budou. Byla to vzácná doba. Byl to samý začátek cesty k celosvětové říši – tedy kdyby si to Pán Bůh býval přál. Chrám byl „divem světa" a lidé tehdy počítali čas podle jeruzalémského chrámu. Otevřete si prosím První knihu Královskou, 5. kapitolu, verše 9 až 14: „Bůh dal Šalomounovi moudrost, převelikou rozumnost a takovou hojnost myšlenek, jako je písku na břehu moře. Šalomounova moudrost převýšila moudrost všech synů dávnověku i všechnu moudrost egyptskou. Byl moudřejší než všichni lidé, než Étan Ezrachejský a Héman, Kalkol a Darda, synové Machólovi. Jeho jméno bylo proslulé mezi všemi okolními pronárody. Vyslovil tři tisíce přísloví a jeho písní bylo tisíc a pět. Dovedl také mluvit o stromech, od cedru, který je na Libanónu, až po yzop, který roste na zdi, a dovedl mluvit i o zvířatech, ptácích, plazech a rybách. Šalomounově moudrosti přicházeli naslouchat ze všech národů i ode všech králů země, kteří se o jeho moudrosti doslechli."

Tohle byla nádherná doba! A když čtete ten příběh o tom, jak rozsudkem rozsoudil ty dvě ženy, to je jen ukázka – tak to tenkrát chodilo! A když čtete o královně ze Sáby, i to je ukázka toho, jak to tehdy vypadalo.

Co vlastně tato královna hledala? Hledala odpovědi na těžké otázky, na které její ministři odpovědět nedokázali. Předložila mu je a on na všechno hladce odpověděl. Obdarovala ho dary a on obdaroval ji. Takhle se ty věci měly. Když přišel Šalomoun, lidé měli radost. A co přinesl? Přesně to, co dokázal dát.

II. Skutečná hodnota Jeruzaléma

Bylo to to nejlepší, co na Šalomounovi královna obdivovala? V Jeruzalémě byly daleko vzácnější věci. Měli tam slovo Boží. Nikde se nedočtu, že by byl té královně daroval krásný opis Božího slova. Když naši předkové jako pohané přišli do styku s Cyrilem a Metodějem, dostali nádherný dar: překlad slova Božího. To byl náš vůbec první a nejcennější dar!

Oni však v Jeruzalémě vidí evangelium takřka před očima. Mají zřízené bohoslužby a v nich pravidelnou oběť. Jsou tam probuzené duše,

které potřebují odpuštění hříchů, a každý den se tam zabíjí beránek a obětuje se dvakrát denně. Představte si to: Šalomoun sídlí na Sionu a na sousedním kopci Mória stojí chrám. Když se Šalomoun dívá na chrám, vidí, jak z něj dvakrát denně stoupá kouř. Královně však nebylo dáno, aby tohle pochopila a ocenila. O tom v příběhu není ani slovo.

Šalomoun sám je přitom mnohem cennější než všechno to, co jí dal. Je to nepochybně člověk, který miluje Boha a také prorok. Možná hned namítnete a vzpomenete na jeho stinné stránky – ale to víte jen ze slova Božího, které o člověku řekne úplně všechno. Já znám dobře Písmo, a přesto neznám žádného jiného člověka, o němž by se výslovně říkalo: „Hospodinův miláček" a „miloval Hospodina". To se píše jen o Šalomounovi.

A proč měl tolik žen? To je, jako kdybyste se zeptali: „A proč má císař tolik hradů, koní a kočárů?" Navíc to byly cizozemky! No samozřejmě, jak by ne? Staral se přece o cizozemské národy a spojence. Vždyť to byl on, kdo napsal Žalm 72 a 127, knihu Přísloví a knihu Kazatel. Nedávno jsem v nějakém kalendáři četl, že Kazatel je „kniha zoufalosti". Kdybychom o tom mluvili, ukázal bych vám, jaká je to „kniha zoufalosti"!

Do toho Božího muže se ale královna nezamilovala; zamilovala se jen do toho slavného, skvělého krále. To první jí Šalomoun dát nemohl.

III. Očekávání a hledání víry

Když přijde tento nebeský Šalomoun, budou z toho lidé mít radost, a najde vůbec nějakou víru? Představte si, že by předem nevěděl, jaké to bude. Možná by si pomyslel: „Ti mě budou vítat!" Ó, jaké by to bylo zklamání! „Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali." Ani ti nejbližší ho neměli rádi, protože zůstali jen tělesnými lidmi. Ano, jeden z nich mu tehdy řekl: „Jen jdi od nás, ať nám to tady nepokazíš!"

Představte si, že přijdete k přátelům jako přítel, a oni vás takhle přijmou! Když jim římský úředník řekne: „Vezměte si ho a naložte s ním, jak chcete," oni okamžitě odpoví: „Jen kdybychom směli!" Takovou mají radost. A nakonec ho jeden z dvanácti učedníků prodal a na přání těch mocných i bezmocných ho přibili na kříž. To pro něj ale nebylo žádné překvapení. On to všechno věděl od věků. Dobře ví, jaká je lidská přirozenost. Přirozený člověk totiž nechápe věci, které jsou z Božího Ducha.

Ale nechtějte pak po mně, abych vám věřil, když jste jen přirození lidé jako já, že opravdu věříte v Pána Ježíše. „Až přijdu mezi vás, naleznu vůbec na zemi víru?“ Co se tím chce říct? „Nenajdu.“ A je jedno, jestli jste učení profesoři, nebo ne. Když mi začnete jeho učení vychvalovat, já vás sice nechám domluvit, ale nevěřím, že to učení doopravdy žijete.

Jdu ještě dál: Jestliže nevěříte v Božího Syna a přitom jen vynášíte jeho učení do nebes, nikdy jste to s tím učením vážně nezkusili, jsou to jen samé akademické řeči. On tomu učení rozumí tak, abychom podle něj skutečně žili. A když mi říkáte, že to dokážete vlastními silami, říkám vám, že jste to ještě ani nezkusili.

Učení Pána Ježíše má cenu jen tehdy, když za ním stojí všemohoucí Spasitel, který sám působí, aby to šlo. Pokud za tím Spasitel nestojí, je to učení horší než učení Sokrata. Proč? Protože Sokrates učí jen o tom, co člověk sám dokáže, kdežto učení Pána Ježíše vlastními silami dokázat nelze.

IV. Boží přitahování a hledající

Ale on tomu rozuměl tak, aby to všechno na zemi prosadil! Když ho přece jen kdokoli hledal, našel ho a prostě v něho uvěřil. Stalo se to proto, že si to tak sám přál a způsobil to. Vždycky se tu našli lidé, kteří ho hledali. To byla největší radost Pána Ježíše – hned vedle té jediné, že plnil vůli Boží. Když viděl, že ho někdo hledá, měl z toho jistě radost. A on tam ve své nebeské slávě vidí, jak za tisíc let po Šalomounovi přijede vysoký královský úředník (správce pokladu), hledá v Jeruzalémě spásu, nenajde tam nic, ale na zpáteční cestě potká a nalezne Pána Ježíše.

Kdo hledal Pána Ježíše, ten ho také vždycky našel. Tak to chodilo a chodí pořád. Když ho někdo našel, Pán Ježíš si ho přitáhl k sobě – jinak se k němu totiž ani dostat nemůžete. Když mudrci přišli do Jeruzaléma, jak se to stalo? Věděli, že potřebují Spasitele. Vydali se na cestu, ať bloudili, jak bloudili – myslíte si, že by ho nenašli? To by museli mít horšího průvodce, než jakého měli.

Když už jednou připravil takové spasení, myslíte si, že k němu nikoho nepřivede? Smiluje se, nad kým chce, ať jste učení, nebo neučení. On si vás přivede k sobě a vy na vlastní kůži zakusíte: „Moje nepravost mi byla odpuštěna.“

V. Svědectví proměněných lidí

Představte si, že jste takto k Pánu Ježíši přivedeni jeho vlastním zásahem, obmyti od hříchů a že jste jeho – pak jste přesně těmi, skrze které bude ospravedlněna Boží moudrost. O jakou moudrost jde? O tu Boží moudrost, o které mluvil už ten starý Šalomoun. V Přísloví 8 to Šalomoun jasně popisuje – to je ta nebeská *sofia*. Když vás Bůh promění, stáváte se jeho svědky a dosvědčujete celému světu, jak nesmírně moudré to od počátku bylo takto to vymyslet. Pán Bůh nikdy nepočítal s tím, že byste vy sami dokázali vytvořit nějakou dokonalou, krásnou církev – protože to prostě nejde.

V koránu Mohamed hodně mluví o Šalomounovi i o Pánu Ježíši. Tvrdí tam, že prý královna ze Sáby byla do Šalomouna celá zamilovaná, ale že se mu vlastně nelíbila. No, tomu docela věřím! A co teprve náš nebeský Ženich – myslíte, že by v nás mohl mít zalíbení dřív, než nás očistí? Nejdříve nás musí Boží moudrost obmýt a ospravedlnit. Když jste opravdoví milovníci Pána, držíte se jeho Slova a jste jeho svědky, aniž byste potřebovali dlouhé řeči.

Jsem u konce. Ještě jedno poslední slovo: Jak to, že královna ze Sáby odsoudí na soudu ty ostatní? Protože měla jen takové chatrné světlo, ale byla v tom upřímná. Jednala podle toho mála, co věděla, a tak jim řekne přímo do očí: „Vy jste přece měli mnohem větší světlo než já!“

Vy máte jiné výhody, slýcháte kázání neděli co neděli – myslíte si snad, že se od vás nebude požadovat víc? „Ale nalezne Syn člověka víru na zemi, až přijde?“ „Královna jihu povstane na soudu s muži tohoto pokolení a usvědčí je, protože ona přišla z nejzazších končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu – a hle, zde je více než Šalomoun.“ „Ale moudrost je ospravedlněna u všech svých dětí.“

Kázáno 18. prosince 1910 za velké tmy, tak bylo možno zachytit jen hlavní obsah.

STARŠÍ MUSÍ BÝT BEZÚHONNÝ

Jaroslav Kernal

Mluvíme o pastýřích Božího lidu, o starších církve, dohlížitelích nebo strážcích, jak jsou také nazýváni v Písmu. Dneska se často používá slovo pastor, které má význam pastýř, ale není to slovo, které by bylo v českých překladech Písma, a zároveň to slovo v sobě nese další významy, které přímo odporují tomu, co učí Písmo (vyčleněnost, pozice, úřad, odlišnost od ostatních křesťanů atd.), proto bych nechtěl toto slovo používat. Máme používat slova, která máme v Písmu ve významu, jaké jim dává Písmo – takže používejme slovo starší nebo pastýř, dohlížitel nebo strážce. To jsou dobrá slova a my se musíme naučit jim správně rozumět podle toho, jak je definuje Bůh ve svém slově.

Mluvili jsme o třech pilířích, na nichž stojí ustanovení starších. Ustanovením samotným se Písmo zabývá v páté kapitole. Každopádně starší musí být ustanovený, tedy veřejně označen a oddělen pro službu pastýře Božího lidu. To stojí na třech pilířích: 1. Osobní, niterné povolání k této službě. Je to touha, o které mluví první verš třetí kapitoly. Tato touha se bude projevovat praktickým způsobem, což je druhý pilíř: 2. Služba Božímu lidu – muž, který touží po krásném úkolu, už slouží jako pastýř a církev rozpoznává užitek této služby. To vede ke třetímu pilíři, který je nejvíce objektivní a nejsnáze rozpoznatelný: 3. Bezúhonný charakter – samotná touha ani praktická služba nestačí. Dohlížitel musí být… – a následuje celá řada vlastností a schopností, které muž, jenž má být ustanoven jako starší musí mít.

Tyto vlastnosti musí být na daném muži vidět ve zjevné míře. Bible neříká dokonale, ale musí být vidět. Tyto vlastnosti jsou skutečně objektivním měřítkem, protože to je něco, co může vidět celá církev. Služba nemusí být tak zjevná. Samozřejmě, pokud někdo vyučuje Boží lid, a starší musí být schopný učit, jistě si toho všimnou všichni. Ne všichni z toho možná přijmou stejný užitek. Ale charakter je mnohem objektivnějším měřítkem. Církev musí rozpoznat, zda někdo je, či není povolán k pastýřské službě a zda takový muž má odpovídající charakter.

V 1. Timoteovi 3,2 říká Pavel Timoteovi, že dohlížitel musí být „bezúhonný“. Přesný význam tohoto slova je „nebýt uchopen“, „nebýt

chycen“, být mravně „počestný, nedávající záminku ke kritice, být bez chyby“. Člověk s touto vlastností „nemůže být zatčen a zadržen, jako kdyby byl zločinec; nelze ho z ničeho obvinit“, je bezúhonný. Neulpívá na něm stín žádného podezření. Nemůže být obžalován, vzat do vazby ani jakkoli obviněn z nemorálního nebo nepoctivého chování. Nelze na něm nalézt nějaké zjevné a závažné nedostatky, kvůli kterým by se dostal do problémů. Pavel se nesnaží tvrdit, že by starší měl být bez hříchu, ale mluví o tom, že jeho charakter by se měl vyznačovat morální a duchovní poctivostí.

„Bezúhonnost“ mluví o vnějším pohledu na člověka. Když se díváte zvenku, není zde nic, co byste mohli vytknout. Není zde nic, co by významně kazilo celkový obraz. Dokonalým příkladem je náš Pán:

> *Velekněží a celá rada hledali křivé svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti. Ale nenalezli. (Mt 26,59-60)*

Nenalezli. Nebylo nic. Dokonce, i když přivedli mnoho křivých svědků, stejně nenalezli nic. Ježíš byl naprosto bezúhonný. Podívejme se na jiné místo:

> *On vám bude oporou až do konce, abyste v onen den našeho Pána Ježíše Krista nebyli obviněni. (1K 1,8)*

Tady je bezúhonnost cílem života každého křesťana. Podobně je to v Ko 1,22, kde Pavel mluví o tom, že vyučuje, povzbuzuje a napomíná křesťany, aby je mohl přivést svaté a bezúhonné před Boží tvář. Bezúhonnost úzce souvisí se svatostí, s posvěcením. Bezúhonnost je žitá, prakticky zakoušená svatost. A vidíme, že tato se netýká jenom starších, ale že všichni křesťané mají být bezúhonní, každý z nás má žít svatě a růst ve svatosti, posvěcovat se v Kristu (Žd 12,14). Bezúhonnost je vnějším projevem svatosti a proto je vidět na člověku. Na konci listu je Pavlova výzva pro Timotea:

> *[Vyzývám tě,] abys bez poskvrny a výtky plnil své poslání až do příchodu našeho Pána Ježíše Krista. (1Tm 6,14)*

Bez poskvrny, bezúhonně. To je meta v životě každého křesťana a je to nezbytná podmínka pro muže, který by měl být ustanovený jako starší sboru. Slovem bezúhonný zde Pavel shrnuje všechny vlastnosti, které potom následují. Jestliže je někdo bezúhonný, potom nemá vážné problémy v žádné z následujících vlastností, které najdeme ať již v 1. Timoteovi 3,2–7 nebo v Titovi 1,6–9. Vlastnosti uvedené v těchto seznamech jsou jednoduše vlastnosti zralých křesťanů, které ukazují na zbožnost. Proto když se na tyto vlastnosti podíváme trochu blíže, nesmíme mít na mysli jenom stávající nebo budoucí starší, ale každý z nás musí přemýšlet sám o sobě a nastavit si na tomto místě Písmo jako zrcadlo. Když rosteme v těchto vlastnostech, rosteme do podoby Pána Ježíše Krista a jsme bezúhonní.

Pokud nejsou vedoucí sboru bezúhonní, může to škodit hned v několika oblastech. *Za prvé* je dána Satanovi příležitost útočit na vedoucího a skrze něho na celý sbor. *Za druhé*, starší ztrácí důvěryhodnost ve svých kázáních. Nikdo nechce poslouchat člověka, který nežije to, co káže. *Za třetí*, nevěřícím je dán důvod pochybovat o pravdě, neboť si mohou myslet, že pokud ani starší není schopný žít ve shodě s pravdou, asi na ní nebude nic skutečného. *A nakonec*, velká rána je zasazena naději a důvěře těch, které starší vede a o které se má starat. Stále se setkávám s lidmi, jejichž naděje a důvěra v církev byly rozbity napadrť muži, kteří nebyli způsobilí vést, ale přesto stáli na místě autority a dohlížení na Boží lid. Je jen velmi těžké, ne-li nemožné, obnovit důvěru takových lidí.

Proto musí být bezúhonnost hlavním měřítkem při rozhodování, zda je nějaký muž morálně způsobilý být starším ve sboru. Muži, jež jsou známí svou nestálostí, ne-zbožností a nedostatkem sebeovládání, nemají co dělat ve vedení Božího lidu. Vedoucí v Boží církvi mají být jeho lidu příkladem svatosti.

VLIV KŘESŤANSTVÍ NA ZDRAVOTNÍ PÉČI A DOBROČINNOST

Sharon Jamesová

Tento článek je čtvrtým z pěti příspěvků v rámci obecného tématu „Jak křesťanství změnilo svět". Vycházejí ze série přednášek, které autorka přednesla v dubnu 2019 v rámci akce Word Alive, kterou pořádala Affinity. Tyto články následně vyšly v jejich Bulletinu..

Bůh milosrdenství má soucit se vším, co stvořil, a jeho stoupenci stojí v čele snah o zmírnění utrpení a nouze. Západ má silnou tradici filantropie, která vytvořila kulturu dávání a sdílení, jakou v historii žádná jiná civilizace nemá. Podobenství o milosrdném Samaritánovi bývá označováno za podobenství, které změnilo svět.

Celá Bible svědčí o tom, že náš trojjediný Bůh je Bohem milosrdenství a soucitu. Je to Bůh milostivý, plný soucitu, pomalý k hněvu, veliký v milosrdenství a dobrý ke všem (Ž 145,8–9). Trvá na tom, že každý, kdo ho chce uctívat, musí mít soucit s potřebnými (Př 14,31). A svým následovníkům říká, že pokud se pouze hlásíme k víře, ale nemáme soucit s trpícími, je naše víra mrtvá (Jk 2,14–17).

Ať už jsme vyrůstali v křesťanské rodině, nebo ne, byli jsme vychováni v kultuře, na kterou měl křesťanský světový názor hluboký vliv, a považujeme za samozřejmé, že „soucit" je něco dobrého. V pohanském světě tomu však tak nebylo.

Soucit: revoluční pojem

Ježíšovo učení, že jeho následovníci mají milovat své nepřátele a prokazovat milosrdenství všem, bylo ve své době revoluční. V pohanské kultuře byl soucit s potřebnými často považován za pošetilost. Platón a další zastávali názor, že chudý člověk by měl být ponechán napospas smrti, pokud již není schopen pracovat. Lidé v pohanském světě sice dárky rozdávali, ale obecně se za to očekávala nějaká protihodnota. Bohatí dobrodinci očekávali veřejnou poctu a uznání.

Naproti tomu křesťané byli všeobecně známí svým soucitem. Jejich poselství, které se promítalo do každodenního života, vedlo k vzniku radikálních společenství, která nabízela lásku a péči. Byl to výrazný kontrast s pohanským náboženstvím. Pohané navštěvovali chrám, aby přinášeli oběti. Navštěvovali ho. Nepatřili však do rodinného společenství. Křesťané k němu patřili. Církev byla tělem Kristovým, byla společenstvím a byla rodinou. Trpěl-li jeden člen, trpěli všichni.

Jak jsme již zmínili dříve v této sérii, křesťanství se během prvních tří století rychle šířilo navzdory odporu a pronásledování. V roce 40 n. l. bylo křesťanů pravděpodobně jen několik tisíc. Ve třetím století však křesťanství rostlo tempem 40 procent za každých deset let. Někteří odhadují, že v roce 350 n. l. žilo v římské říši 33 milionů křesťanů z celkového počtu 60 milionů obyvatel.

Proč tomu tak bylo? Hlavním faktorem byla jejich etika soucitu a péče. Sociolog Rodney Stark vykresluje ponurý obraz utrpení a brutality života v městském řecko-římském světě:

> *Městům plným bezdomovců a chudých nabídlo křesťanství nejen charitu, ale i naději. Městům plným přistěhovalců a cizinců nabídlo křesťanství okamžitý základ pro navázání vztahů. Městům plným sirotků a vdov poskytlo křesťanství nový a širší pocit sounáležitosti s rodinou. Městům zmítaným násilnými etnickými konflikty nabídlo křesťanství nový základ pro společenskou solidaritu. A městům čelícím epidemiím, požárům a zemětřesením nabídlo křesťanství účinnou zdravotní péči.*

Křesťanský přístup k chudobě vycházel z přesvědčení o lidské důstojnosti. David Bentley Hart píše:

> *Křesťanské učení od samého počátku stavělo milosrdenství do centra duchovního života, jak to žádný pohanský kult nikdy neudělal, a povýšilo péči o vdovy, sirotky, nemocné, vězně a chudé na úroveň nejvyšší náboženské povinnosti.*

Ve třetím století se v křesťanské příručce s názvem „Didascalia“ zdůrazňovalo, že církevní představitelé mají zajistit, aby byly přijaty

opatření, díky nimž sirotci získají vzdělání, vdovy obdrží pomoc a chudým bude poskytnuto jídlo a palivové dřevo.

V polovině třetího století měla římská církev v evidenci více než 1 500 potřebných lidí, kteří dostávali pravidelnou pomoc. I malé sbory měly sklady s potravinami pro chudé, jako byl olej, víno a oblečení. Již dlouho před Konstantinem tedy církev vytvořila systém sociální pomoci, jaký žádný úřad pohanského státu nikdy neposkytoval. Jakmile se Konstantin stal císařem, byly tyto skromné sklady přeměněny na větší sklady. Církev se tak stala první organizovanou institucí veřejné sociální péče v západní historii.

Raně křesťanský apologeta **Tertullian (cca 155–240)** poznamenal, že křesťané ochotně přispívali církvi. Dary věnované pohanským chrámům se obvykle utrácely za hýření a hostiny. Naproti tomu křesťané své prostředky využívali na podporu chudých, sirotků, starých lidí a dokonce i těch, kterým se podařilo přežít ztroskotání lodi.

Císař Julian Odpadlík (vládl v letech 361–363) si stěžoval, že křesťané, které nenáviděl, projevovali lásku a soucit, zatímco jeho pohani to nedělali, a pronesl slavnou větu: „Galilejci – k naší hanbě – podporují nejen své chudé, ale i ty naše.“ Tvrdil, že právě křesťanská dobročinnost vůči cizincům nejvíce přispěla k šíření jejich víry.

Příspěvek křesťanů k zdravotní péči a nemocnicím

Ježíšovo učení bylo hnací silou, která stála za vznikem nemocnic, sirotčinců, leprosárií a hospiců pro umírající. Pro ty, kdo následovali Ježíše, byli chudí, nemocní, bezdomovci, vězni, nezaměstnaní, cizinci a umírající středobodem Boží lásky, a tudíž i lidské péče.

Křesťanské nemocnice

Křesťanské nemocnice pro chudé a umírající byly založeny již za vlády Konstantina (vládl v letech 306–337). Nacházely se od syrského a byzantského Východu až po západní okraj křesťanského světa. Jedinými „nemocnicemi“, které existovaly předtím, byly instituce, které římská armáda využívala k tomu, aby se vojáci znovu stali bojeschopnými.

Během čtvrtého století bylo velké město Edessa (dnešní Urfa v Turecku) zpustošeno vypuknutím moru. Křesťanský jáhen **Efraim Syrský (306–373)** založil nemocnice, aby se postaral o oběti.

Basil z Caesareje, dnešního Kayseri v Turecku, který žil v letech 329–379, byl významným a nadaným učitelem práva. Po svém obrácení se jeho život zcela změnil a rozdal své rodinné dědictví, aby pomohl chudým. Jako představený církve v Caesareji zřídil vývařovnu a rozdával jídlo během hladomoru, který nastal v důsledku sucha; zasazoval se o nápravu zlodějů a prostitutek a neváhal se postavit proti veřejným činitelům, pokud nespravedlivě vykonávali spravedlnost. Každé ráno a večer kázal ve své vlastní církvi před početným shromážděním. Kromě toho dohlížel na stavbu obrovského komplexu, jehož součástí byl chudobinec, hospic a nemocnice, a který byl popisován jako jeden z divů světa.

Jan Zlatoústý (347–407) využil během svého působení v úřadu konstantinopolského patriarchy svůj vliv k financování nemocnic. Bohatí členové církve se osobně angažovali v péči o chudé a nemocné. Kromě lékařské péče tyto nemocnice poskytovaly jídlo hladovým a staraly se o vdovy a sirotky. **Benedikt z Nursie (cca 480–547)** založil mnišský řád a péče o nemocné patřila k hlavním povinnostem mnichů jeho řádu. V Monte Cassinu otevřel bezplatnou ošetřovnu.

Příliš snadno zapomínáme, že před islámskými výboji v 7. a 8. století byl Blízký východ a severní Afrika posetá křesťanskými církvemi. Křesťané zde zřídili četné bezplatné nemocnice, v nichž působili lékaři a chirurgové. Poskytovala se zde rekonvalescenční péče, některé se specializovaly na péči o seniory, existovala také útočiště pro nalezence, bezdomovce a sirotky. Nemocnice podle tohoto vzoru byly v průběhu pozdního středověku stavěny po celé západní Evropě: jen benediktini provozovali více než 2 000 nemocnic v západní Evropě. Kromě nemocnic však v polovině 15. století existovalo 37 000 benediktinských klášterů, které se staraly o nemocné.

V roce 1145 byla v Montpelieru založena Nemocnice Ducha svatého. Brzy se stala centrem lékařského vzdělávání. Ve 14. století bylo jen v Anglii (s méně než čtyřmi miliony obyvatel) 600 nemocnic. Francie, Německo a Itálie jich měly ještě více.

Křesťanská ošetřovatelská péče

Ošetřovatelská péče po celém světě má své kořeny v křesťanské dobrovolnické činnosti. V období rané církve se o nemocné staraly vdovy, diakonky a ženy, které se zavázaly k celibátu. Ve středověku poskytovali ošetřovatelskou péči mniši a jeptišky.

Počátky moderní ošetřovatelské péče sahají k průkopnické činnosti řádu luteránských diákonek v Kaiserswerthu v severním Německu. Vše začalo, když pastor Theodor Fleidner poskytl útočiště jednomu chudému, nemocnému vězni bez prostředků a ošetřoval ho ve svém vlastním domě. Následně založil nemocnici se 100 lůžky a vyškolil chudé ženy jako ošetřovatelky. Jeho nemocnice i poskytovaná profesionální péče se proslavily po celé Evropě. V polovině 20. století působilo po celém světě více než 35 000 diákonek ve farnostech, školách, nemocnicích a věznicích.

Když mladá anglická aristokratka **Florence Nightingaleová (1820–1910)** navštívila Kaiserswerth, rozhodla se navzdory odporu svých zděšených rodičů zasvětit svůj život ošetřovatelství. Jak je dobře známo, během krymské války (1853–1856) zásadně zlepšila otřesné podmínky v britské vojenské nemocnici na Krymu. Následujících padesát let pak věnovala rozvoji a propagaci moderního ošetřovatelství.

Málokdo dnes slyšel o **Andrewu Reedovi (1787–1862)**. Byl významným průkopníkem v péči o sirotky, osoby s poruchami učení a nevyléčitelně nemocné. Reed pocházel z velmi skromných poměrů – školu opustil předčasně a vyučil se hodinářem. Ve věku 15 let se obrátil k víře a v 19 letech nastoupil na malou nekonformistickou vysokou školu, kde se připravoval na duchovní povolání. Ve 24 letech se stal pastorem v londýnské New Road Chapel, kde věrně sloužil padesát let; během této doby se počet členů sboru zvýšil z 60 na 2 000.

Nacházelo se v chudé čtvrti a bylo obklopeno žalostnými scénami špíny a bídných životních podmínek. Průměrná délka života byla krátká a děti často zůstávaly sirotky, o které se neměl kdo postarat. Než se Andrew oženil, bydlel se svou sestrou Marthou a společně přijímali do svého domu sirotky v nouzi a starali se o ně. Zanedlouho Andrew sehnal finanční prostředky na velký dům, kde by sirotci mohli

bydlet. Když se Andrew oženil, jeho manželka Elizabeth spolupracovala s jeho sestrou Marthou v této charitativní činnosti. Andrew mezitím zvládal pastorační povinnosti a kázání spolu s neustálým sháněním finančních prostředků a praktickým dohledem nad sirotčinci.

Reed byl stále více znepokojen nedostatečnou péčí o děti s poruchami učení. Nebylo rozlišováno mezi těmi, kteří se narodili s poruchami učení, a těmi, kteří trpěli duševními chorobami. Ústavy, nemocnice a chudobince měly oddělení pro ty, kteří byli označováni jako „blázni". Všichni byli bez rozdílu umístěni dohromady a často s nimi bylo zacházeno otřesně. Reed cestoval po Evropě a zkoumal, jak se o takové děti starají v řadě průkopnických institucí provozovaných křesťany. V roce 1848 pak v Park House v Highgate otevřel domov pro děti s poruchami učení, první svého druhu v Británii. Následně získal finanční prostředky na koupi panství Earlswood poblíž Redhillu v hrabství Surrey. Princ Albert položil základní kámen v roce 1853. Díky dobrovolným darům se z něj stala Královská nemocnice Earlswood, která mohla pojmout až 500 dětí. Stala se mezinárodně známou díky pokrokovému přístupu, s nímž se zde zacházelo s dětmi s těžkými poruchami učení.

Jako by toho nebylo dost, stal se Reed také průkopníkem v péči o nevyléčitelně nemocné. Jako pastor církve ve velmi chudé oblasti měl z první ruky zkušenosti s tím, jak nemocnice propouštějí pacienty, kteří jsou „nevyléčitelní". Ti pak obvykle zůstali na ulici nebo skončili v chudobinci. V roce 1855 Reed otevřel v Carshaltonu domov, který se staral o asi čtyřicet lidí. Ten byl později nahrazen mnohem větší nemocnicí a domovem pro nevyléčitelně nemocné pacienty v Putney (dnes Royal Hospital for Neuro-Disability).

Ostatní se tímto příkladem inspirovali a následovala řada dalších iniciativ na pomoc nevyléčitelně nemocným. Abychom Reedův příběh doplnili o další informace, **Cicely Saundersová (1918–2005)** v roce 1967 otevřela hospic sv. Kryštofa, který je obecně považován za první moderní hospic. Stejně jako Andrewa Reeda i Cicely Saundersovou motivovalo její hluboké křesťanské přesvědčení. Hospicové hnutí a závazek k paliativní péči se rozšířily do mnoha zemí.

Zdravotní péče je dnes považována za povinnost státu, avšak jejím základem byla dobrovolná práce křesťanů. Výzkumník James Bartholomew

se již řadu let zabývá studiem sociálního státu. Dokládá, že před založením Národní zdravotní služby v roce 1948 patřila Velká Británie k zemím s nejlepším zdravotnickým systémem na světě, a to z velké části díky pomoci a charitativním příspěvkům křesťanů.

Křesťanská misie a zdravotní péče

Po celém světě jsou to právě křesťanští misionáři, kteří se ujali vedení při zřizování zdravotnických klinik, krevních bank, programů duševního zdraví a rehabilitačních center pro závislé na alkoholu a drogách. Práce v některých z nejnáročnějších podmínek na světě vedla k několika významným lékařským průlomům, jako je například průkopnická léčba lepry misionáře Paula Branda, která získala mezinárodní uznání.

Robert Woodberry strávil roky výzkumem vlivu misionářů, kteří věřili v Bibli, po celém světě. Zjistil, že:

> *Misionáři... obvykle zakládali první nemocnice a kliniky a byli průkopníky západního lékařského vzdělávání po celém světě. Mnozí misionáři také neformálně vyučovali hygienu a základní lékařské znalosti a zaváděli nové plodiny a hospodářská zvířata, která zlepšila kvalitu místní stravy. Historický výskyt protestantských misionářů je tedy spojen s delší průměrnou délkou života a nižší kojeneckou úmrtností.*

Evangelikální probuzení v 18. a 19. století

Velká probuzení v 18. století ve Velké Británii, která vedli kazatelé jako George Whitefield a John Wesley, a v Americe, kde je vedli kazatelé jako Jonathan Edwards, byla inspirována dřívějšími probuzeneckými hnutími na evropském kontinentu.

V Evropě hlavní reformátoři, jako například Luther, přinesli biblickou reformu v otázce spasení.

Zůstali však přesvědčeni, že všechna nemluvňata na daném území by měla být pokřtěna a být součástí státní církve. To nevyhnutelně vedlo k formalismu a duchovnímu úpadku křesťanství druhé a poté i třetí generace. Lutherova nauka o spasení pouze z milosti se tak až příliš

snadno proměnila v nauku o „laciné milosti“. V 17. století v luteránských oblastech, kde byli všichni pokřtěni do luteránské církve, faráři uváděli:

> *Ti, kdo přicházejí na bohoslužbu, jsou většinou opilí… a prospí celé kázání, až do té míry, že občas spadnou z lavic s velkým rachotem, nebo ženy upustí své děti na podlahu… Hrají karty, zatímco pastor káže, a často se mu přímo do očí krutě posmívají nebo ho napodobují. Nadávky a rouhání, výtržnictví a rvačky jsou tu na denním pořádku.*

„Pietisté“ bylo označení pro ty křesťany, kteří volali církev zpět k opravdové biblické víře a životnímu stylu. Zmíním jen jednoho z nich: **Auguste Hermann Francke (1663–1727)**. Jako mladý vysokoškolský student se Francke snažil najít smysl života. Ve své autobiografii napsal:

> *Po dvacet čtyři let… jsem miloval svět a svět miloval mě… Jednou rukou jsem se držel nebe a druhou země. Chtěl jsem zároveň společenství s Bohem i přátelství se světem, ale ani jedno z toho jsem nedokázal pořádně uchopit.*

Pak se však obrátil ke Kristu. V roce 1692 se stal jak farářem, tak profesorem orientalistiky na nově založené univerzitě v Halle (v dnešním středním Německu).

Během následujících dvaceti let vyučoval celé generace pastorů a kladl důraz na proměnu života. Sám byl mimořádně aktivním pastorem; kázal pětkrát týdně, vedl každodenní katechezi pro mládež, vydával náboženský časopis a podporoval světové misie. Pod jeho vedením v Halle věřící zřídili sirotčinec, dva domy pro vdovy, poskytovali bezplatné jídlo potřebným studentům, domov pro žebráky, programy na vytváření pracovních míst pro nezaměstnané, bezplatné léky pro chudé a péči o tělesně postižené. Mottem pietistů bylo „Boží sláva a dobro bližního“. Obojí šlo ruku v ruce. Věřili v sociální angažovanost jako v projev lásky k bližnímu.

Francke se nebál říkat pravdu mocným. Když byl pověřen, aby kázal na pohřbu panovníka Fridricha I., prohlásil před přítomnými velmoži,

šlechtici a politiky: „Vy, mocní, vládci a bohatí, jste skutečně politováníhodní lidé, pokud nemáte Ducha Božího“, a připomněl jim jejich povinnost starat se o všechny své občany. Právě díky svědectví některých z těchto kontinentálních evangelikálů dospěli dva duchovní anglikánské církve, John a Charles Wesleyovi, k opravdové, živé víře.

Kdykoli se Bůh rozhodl oživit církev, přineslo to morální ovoce – příval milosrdenství a soucitu. To rozhodně platí, podíváme-li se na evangelikální probuzení v 18. a 19. století. Navzdory odporu prožily mnohé osoby v církvi, mezi duchovenstvem i ve světě znovuzrození, jejich životy se proměnily a evangelikální probuzení inspirovalo celonárodní morální reformaci a rozmach služeb milosrdenství.

Evangelikální probuzení v Británii a Americe vytvořila celou kulturu, v níž se „dobrosrdečnost“, „soucit“, „soucítění“ a „společenská sounáležitost“ staly společenským étosem, který našel praktický výraz v četných reformních hnutích a filantropických iniciativách, jež vzkvétaly v 18. a 19. století. Celková úroveň veřejného života se pozvedla. Bylo například ukončeno veřejné popravování oběšením, které se stalo formou masové zábavy; skončilo také otevírání takzvaných ústavů pro duševně nemocné za účelem zábavy široké veřejnosti.

Ve Francii to bylo úplně jiné. Tam vedlo mnohem agresivnější sekulární osvícenství k Francouzské revoluci, ale revolucionáři udělali jen málo pro zlepšení životních podmínek chudých. Historička Gertrude Himmelfarbová tvrdí, že francouzští filozofové nepřinesli ani společenství filantropů, ani množství soukromých spolků, které byly v Británii tak významné. Chudým se na konci Francouzské revoluce dařilo hůře než na jejím počátku.

Druhé Velké probuzení, které začalo na konci 18. století a pokračovalo i v průběhu 19. století, vedlo k tomu, že se na obou stranách Atlantiku k živému křesťanství obrátily desítky tisíc dalších lidí. Evangelikální křesťané stáli za pozoruhodnou škálou společenských změn: reformou vězeňství, péčí o duševně nemocné, reformou továrního systému, ochranou žen a dětí před sexuálním zneužíváním, zajištěním vzdělání a samozřejmě zrušením obchodu s otroky.

Podle historika Owena Chadwicka se v polovině 19. století evangelikální náboženství „najednou jevilo jako nejmocnější náboženská

a morální síla v Anglii“. Pravděpodobně tři čtvrtiny z celkového počtu dobročinných organizací v Británii ve druhé polovině 19. století byly evangelikální. Velké množství věřících mužů i žen věnovalo svůj čas, energii a peníze na podporu mimořádně rozmanitých organizací, které pomáhaly dětem žijícím na ulici, prostitutkám, sirotkům, vězňům, nemocným a zdravotně postiženým a dalším zranitelným členům společnosti. Je třeba také připomenout, že evangelikálové stáli v čele kampaní proti týrání zvířat.

Mnohé z těchto významných osobností, jako například lord Shaftesbury, jsou velmi dobře známé. Bylo však i mnoho skromných křesťanů, kteří obětavě sloužili, ale dnes jsou již zapomenuti. Uvedu jen dva příklady:

Thomas Jones (1752–1845) byl velšský duchovní. V roce 1785 byl vyhnán ze své farnosti ve Walesu, protože se obrátil k opravdovému, živému křesťanství. Jeho farníci se za jeho „nadšení“ styděli. Nakonec se stal kaplanem v malé vesničce se 46 domy v hrabství Northamptonshire s ročním platem 25 liber. Na tomto zapadlém místě věrně sloužil po dobu 43 let.

Z tohoto skromného základu proměnil okolní komunitu. Psal duchovní knihy v angličtině a velštině. Veškerý zisk investoval do charitativních projektů. Byl zakladatelem nedělních škol, základních škol („Dame“), klubů pro nemocné a klubů pro poskytování oblečení. Postavil šest chudobinců pro staré vdovy a založil Vzdělávací společnost, která umožnila padesáti evangelikálním věřícím vstoupit do duchovní služby. Založil „Společnost pro chudé zbožné duchovní“ a podařilo se mu získat prostředky, díky nimž rozdal více než 35 000 liber duchovním, kteří byli v větší nouzi než on sám. Vykonal mnoho dobrého, ale málokdo dnes o Thomasovi Jonesovi slyšel. A to byl jen jeden z mnoha aktivních křesťanů.

Dalším příkladem dnes již zapomenuté křesťanky je **Sarah Martinová (1791–1843)**. V raném věku osiřela a ve čtrnácti letech začala pracovat jako švadlena. V roce 1810, ve věku 19 let, však pocítila nutkání zúčastnit se bohoslužby v kapli v Great Yarmouth. Toho rána slyšela kazatele vykládat 2. Korintským 5,11: „Protože známe tuto bázeň před Pánem, přesvědčujeme lidi.“ Sarah se obrátila. Brzy mohla vydat svědectví:

Chtěla jsem projevit svou lásku a prosila jsem Pána, aby mi dal příležitost sloužit svým bližním, abych mohla s radostí, s Biblí v ruce, ukazovat ostatním ty prameny radosti, z nichž tak hojně pramenila i ta moje.

Nadále pracovala dlouhé hodiny jako švadlena. Každou volnou chvíli však věnovala pomoci druhým: navštěvovala pacienty v nedaleké nemocnici chudobince, zajišťovala výuku pro chudé děti z chudobince a učila dívky z továren. Ve svých 27 letech začala navštěvovat vězně ve věznici Tolhouse Gaol v Great Yarmouth. Podmínky tam patřily k nejhorším v celé zemi. Muži i ženy byli bez rozdílu namačkáni do dvou odporných podzemních kobek, které byly plné krys a vší. Zpočátku Sarah vězňům předčítala Bibli. Poté organizovala nedělní bohoslužby, zahájila kurzy čtení a psaní a zavedla programy placené práce. Městské úřady byly nakonec tak potěšeny zlepšením podmínek ve věznici a klesající mírou recidivy ve městě, že jí začaly platit za práci s vězni na plný úvazek. V důsledku veškeré této práce se však její zdraví zhoršilo. Zemřela v roce 1843 ve věku 52 let.

Sarah Martinová byla jen jednou z desítek tisíc křesťanů v Anglii 19. století, kteří počítali s tím, že budou věnovat značnou část svého času dobrovolnické práci ve prospěch těch, kteří jsou na tom hůře než oni sami. Očekávalo se, že praví křesťané se budou aktivně věnovat dobročinnosti: to se považovalo za samozřejmost, stejně jako dnes očekáváme, že se skutečný věřící bude modlit a číst Bibli.

Křesťanský soucit v dnešní Británii

Mohli bychom podlehnout pokušení nahlížet na situaci křesťanů zde ve Velké Británii pesimisticky. Měli bychom však být vděční Bohu za všechny ty, kteří ve svých komunitách denně prokazují milosrdenství a soucit. Od roku 1960 založili evangelikálové tolik charitativních a dobročinných organizací, kolik jich vzniklo v zlatém věku evangelikálního vlivu v průběhu 19. století.

Průzkum Ministerstva vnitra z roku 2003 týkající se občanství odhadl, že čtvrtina pravidelných návštěvníků církve, tedy přibližně jeden milion lidí, se mimo církev angažuje v dobrovolnické činnosti ve

prospěch komunity, a dospěl k závěru, že u lidí vyznávajících nějaké náboženství je výrazně vyšší pravděpodobnost, že se formálně zapojí do dobrovolnické činnosti.

Zpráva z roku 2005 s názvem „Faith in England's Northwest" odhadovala, že dobrovolníci každoročně odpracují přibližně 8,1 milionu dobrovolnických hodin (což odpovídá 4 815 pracovním místům na plný úvazek), přičemž roční finanční hodnota tohoto příspěvku se pohybuje mezi 61 a 65 miliony liber.

Další studie s názvem „Faith in the East of England" zaznamenala podobně širokou škálu aktivit podporovaných náboženskými komunitami, od „tradičních", jako jsou návštěvy nemocných (80 procent náboženských skupin se tomu věnuje) a provozování obědových klubů (36 procent), až po inovativnější aktivity, jako jsou školení v oblasti informačních technologií (7 procent). Zpráva odhadla, že hodnota dobrovolnické práce náboženských komunit pro region činí přibližně 30 milionů liber ročně.

V roce 2006 ukázal průzkum provedený ve Velké Británii, že křesťané věnují na charitu, církev a dobročinné účely 7,5krát větší část svého platu než ostatní.

Na mezinárodní úrovni

Tam, kam se vydali Kristovi následovníci, a tam, kde se Kristovi následovníci nacházejí, jsou lidé, kteří plní jeho příkazy a starají se o potřebné. Uvedeme jen jeden příklad: Vietnam. Tam hrají křesťané mimořádně významnou roli ve vzdělávání, zdravotnictví, pomoci chudým a zranitelným a při prosazování lidských práv.

> *Od 80. let 19. století... začali misionáři zakládat sirotčince, nemocnice, ošetřovny, kolonie pro malomocné, domovy pro seniory a nevyléčitelně nemocné, což vše bylo v té době neobvyklé. Tyto instituce přinesly do Vietnamu koncept veřejné sociální péče. Tyto služby, poskytované bezplatně [všem], hrály důležitou roli při uspokojování sociálních potřeb... a pomáhaly lidem představit si spravedlivější a humánnější společnost.*

Až dodnes hrají evangelikálové ve Vietnamu významnou roli při prosazování společného dobra, a to prostřednictvím humanitární pomoci, škol, klinik, nemocnic a rozvojových projektů. Tam, kde se lidé ve Vietnamu obracejí ke křesťanství, se ukazuje, že jsou motivováni k pozitivnímu společenskému přínosu. Důležité je také to, že právě ve Vietnamu zavedli křesťanští misionáři latinku, která nahradila mnohem složitější systém založený na znakovém písmu. To umožnilo dosažení mimořádně vysoké míry gramotnosti, přesahující 95 procent.

To je jen jedna země. Celosvětový pohled nás však vede k závěru:

> *Svět, z něhož by bylo evangelium vyloučeno, by jistě byl světem, v němž by další miliony našich bližních trpěly hladem, neměly přístup k zdravotní péči, neměly kde bydlet a byly nevzdělané.*

Knihu Sharon Jamesové, která v češtině vyjde pod názvem ***Světlo pro svět***, připravujeme k vydání na začátku roku 2027.

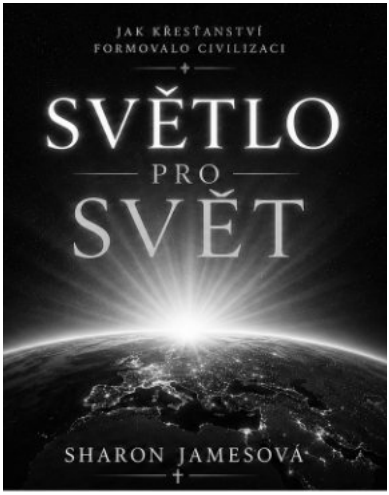

TROJÚHELNÍK ŘEŠENÍ MANŽELSKÝCH KONFLIKTŮ Z KŘESŤANSKÉHO POHLEDU 4.

Daryl Wingerd

Pravda a pokora jsou nezbytnými složkami zdravého řešení konfliktů v manželství, ale základem je láska. Když přemýšlíte o našem trojúhelníku, představte si lásku jako jeho základnu.

Ježíšovo „nové přikázání" se týká všech věřících a musí být základem křesťanského manželství: „Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem. Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým" (J 13,34–35).

Pavel navazuje na základy, které položil Ježíš, a píše: „Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní, oblecte milosrdný soucit, dobrotu, skromnost, pokoru a trpělivost. Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy. Především však mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti" (Ko 3,12–14).

Přečtěte si prosím tuto pasáž ještě jednou – pomalu a pečlivě. Poté se zamyslete nad tím, jak by bylo možné vyřešit manželský konflikt – nebo mu dokonce předejít –, kdyby oba manželé vůči sobě navzájem důsledně zachovávali tento přístup!

Nyní si prosím pomalu a pečlivě přečtěte 1. Korintským 13,4–8: „Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. Láska nikdy nezanikne."

Není přehnané tvrdit, že manželství, v němž je tento základ vybudován a pěstován, bude mít větší šanci vydržet a vzkvétat. Tam, kde oba manželé takovou lásku skutečně prožívají, manželství prostě nebude náchylné k rozpadu ani se nebude vyznačovat dlouhodobými či nevyřešenými konflikty.

Příkaz milovat však platí obzvláště silně pro muže. Pavel jim věnuje své nejnaléhavější poučení o lásce právě tehdy, když je nabádá, aby

napodobovali Krista. „Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval“ (Ef 5,25).

V tomto jednoduchém, avšak hlubokém příkazu určeném manželům Pavel jasně vymezuje tři aspekty toho, jaká musí být manželova láska:

- Musí být obětavá – tak jako Ježíš položil svůj život za církev.
- Musí být bezpodmínečná – stejně jako Ježíšova milující oběť za svou nevěstu nebyla motivována jejím chováním ani dokonalostí.
- Musí být iniciativní – stejně jako Ježíš miloval církev jako první, což ji vedlo k tomu, aby ho v odpovědi milovala a podřizovala se mu (viz 1. Janův 4,19: „My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás.“).

Ačkoli je láska jakéhokoli manžela nedokonalá, když ji přímo porovnáme s Kristovou láskou k církvi, je-li manžel odhodlán milovat tak jako Ježíš, je těžké si představit manželství plné konfliktů nebo takové, v němž by i hluboce zakořeněný konflikt mohl přetrvávat bez toho, aby nakonec došlo k usmíření.

Manželé, naše kultura se u mužů stále více vyznačuje dvěma bezbožnými extrémy: jedním z nich je tvrdost a druhým pasivita. Nedovolte, aby jakýkoli z nich byl příznačný pro vás. Vaše silné, laskavé a milující vedení je v této oblasti manželství stejně nezbytné jako v jakékoli jiné.

Před Bohem máš povinnost milovat svou manželku tím, že ji budeš vést – tím, že budeš iniciovat a usměrňovat upřímnou, pokornou, laskavou, trpělivou a láskyplnou komunikaci, která usnadní usmíření. Nezáleží na tom, jak konflikt vznikl, kdo ho vyvolal nebo kdo komu ublížil. Ty, jako milující hlava svého manželství, musíš převzít odpovědnost za danou situaci a s Boží pomocí nasměrovat proces usmíření k výsledku, který bude ctít Krista.

A konečně, dobří vedoucí vědí, kdy potřebují pomoc, a jsou dostatečně pokorní na to, aby o ni požádali. Manželé, ve vašem místním sboru je pravděpodobně několik bratří, kteří jsou schopni poskytnout vám i vaší manželce biblickou radu a povzbuzení. Nebuďte příliš pyšní ani příliš pasivní na to, abyste v případě potřeby požádali o pomoc pastora nebo jiného moudrého křesťanského přítele.

CO MÁ TEN BLB PROTI UMĚLÉMU OPLODNĚNÍ?

Jakub Kříž

* * *

Následující článek pochází z pera nebo spíše klávesnice člověka, s nímž bych se na leckterých teologických otázkách asi neshodl, protože je to římský katolík. Nicméně jako takový zastává řadu hodnot, a to nejen v etických otázkách, kde se cele shodneme. A vzhledem k tomu, že se jedná také o právníka, je jeho vhled ještě hlubší. To je jeden z důvodů, proč jsem se rozhodl požádat ho o souhlas s publikováním jeho článku v časopise a na webu Soli Deo Gloria. Vážnějším důvodem je, že se mezi křesťany setkávám s naprostou lhostejností ohledně tématu, jehož se tento článek týká. A Jakub Kříž ukazuje,jak vážné a hluboké otázky toto téma obsahuje. Proto jsem vděčný za tento článek, který je víc než článkem spíš souhrnem množství otázek. *–jk–*

* * *

Ideologické není klást otázky a vznášet pochybnosti, ale tvářit se, že neexistují nebo že nesmí být vyřčeny.

V rámci nějakých těch diskusí posledních týdnů, které se mě týkaly, se otevřelo také téma umělého oplodnění. Ministerstvo zdravotnictví připravuje novelu zákona o specifických zdravotních službách, které by umělé oplodnění otevřel také tzv. sólo žadatelkám. Jak podotkl jeden kamarád, IVF už nebude metodou řešení zdravotního problému, ale neúspěchu při navazování partnerského vztahu.

Téma sólo žadatelek je určitě zajímavé, ale rád bych zvedl tu hozenou rukavici a svěřil se svými pochybnostmi o umělém oplodnění jako takovém. Zejména o technice in vitro, tedy oplodnění „ve zkumavce“. Ta si zaslouží být předmětem polemik a snad i dosud neuskutečněné celospolečenské debaty přinejmenším proto, že se jedná patrně o jednu z nejvíce přelomových technologií posledních desetiletí.

A nemám ambici sepsat vyčerpávající akademický text. Spíše chci rozehrát několik rovin, okruhů, témat – zkrátka eticky významných momentů tohoto způsobu přivádění dětí na svět. A už vůbec nemám ambici se ke každému z nich vyjádřit, to třeba jindy. Tak tedy:

- K oplodnění dochází mimo rámec pohlavního styku; již není výsledkem bezprostřední a intimní spolupráce muže a ženy, ale řízeným technickým projektem. Nedochází k určitému odlidštění toho, co je nejintimněji a nejvíce lidským? Klidně bych řekl i svatým, ale nechci text zatěžovat slovy s náboženskou konotací, protože myslím, že řešíme přirozený, nikoli náboženský problém. Jsme si jisti, že oddělení prokreace od sexuality je eticky neutrální?
- Typickým průvodním znakem IVF je vytvoření nadpočetných embryí. Aby bylo dosaženo zamýšleného výsledku, totiž narození jednoho dítěte, pravidelně vzniká větší množství embryí. S tím je spojena nutnost selekce – je třeba učinit rozhodnutí, koho poslat dále do hry o přežití. Jaká mají být kritéria výběru? Dnes je již technicky možné rozhodování na základě znalosti DNA – co má být zohledněno? Riziko genetické choroby? Kde je hranice mezi prevencí nemoci a optimalizací budoucího dítěte? Kde začíná eugenika?
- Co učinit s embryi, která k transferu vybrána nejsou? Jaký má být konečný osud kryokonzervovaných embryí? Ponechat zmražené až do konce světa? Zlikvidovat? Pohřbít? Kdo má o tom rozhodnout? Doslova celý svět řeší nerudovskou otázku, kam s nimi, a nenachází uspokojivou odpověď.
- V některých případech se selekce provádí v průběhu těhotenství. Jedním z dlouhodobě diskutovaných problémů IVF je vznik vícečetných těhotenství. Jejich četnost se sice díky stále častějšímu transferu jediného embrya výrazně snížila, přesto se v některých případech otevírá otázka tzv. selektivní redukce. Ta se provádí zpravidla na konci prvního trimestru. Technologie na to máme: nejdříve embryo vyrobíme, následně transferujeme do těla ženy, a když se uchytí, ve 12. týdnu vypakujeme ven.
- Selekce embryí zároveň otevírá otázku, jak rozumět skutečnosti, že některým je umožněn další vývoj a jiným nikoli. Má mít vůbec člověk moc takového výběru? Početí při pohlavním styku je zásadně

nahodilé: stačí, kdyby k němu došlo o minutu později, a již vznikne někdo zcela jiný. Tento prvek nahodilosti je z početí in vitro v určité fázi vyloučen. Nevytváříme tak nový typ rozhodování o tom, který lidský život dostane příležitost pokračovat? Otázka, proč jsem na světě, proč mi bylo dáno narodit se, v tomto světle získává zcela nový rozměr.

- U technik umělého oplodnění z buněk anonymních dárců je tu také rovina neznalosti svého genetického původu. Takto počaté dítě je předem přijatým rozhodnutím připraveno o možnost znát svého genetického rodiče a porozumět svému biologickému původu. To nesouvisí jen s otázkou, jestli babička zemřela na rakovinu, ale s něčím podstatnějším – kým jsem?
- Nevede přivádění dětí na svět prostřednictvím umělého oplodnění ke změně chápání toho, co znamená mít dítě? Nestává se potomek komoditou? Něčím, co lze objednat a zaplatit? Budou embrya zbožím?
- A jak je to s „právem na dítě"? Znamená: máme právo pokusit se přivést na svět dítě a stát nám v tom nesmí bránit? Anebo: mám právo dítě získat, protože ho chci? Přestává být dítě darem? Neproměňuje se z daru v objekt nároku?
- A co ten byznys kolem toho všeho? Neexistuje? Anebo je v pořádku?
- Nejsou tu zdravotní rizika? Jak u ženy, tak uměle počatého dítěte? Ptáme se na ně? Hledáme na tyto otázky odpověď?
- Co udělá IVF s chápáním rodičovství? Už dnes mnozí přistoupili na oddělení různých typů rodičovství: právního, genetického, sociálního, biologického. Nikoli jako následek nouzové situace, jak je tomu v případě adopcí, ale programově. Je to v pořádku? Chceme to?

Žádné z těchto témat nelze odbít mávnutím ruky. Ideologické není klást otázky a vznášet pochybnosti, ale tvářit se, že neexistují nebo že nesmí být vyřčeny.

Netvařme se, že IVF je jednoduché řešení složitého problému. Je docela dobře možné, že mnohem více problémů otevírá, než zdánlivě řeší.

pravovdesti.substack.com

ZVÝHODNĚNÉ SADY

ÚZKÁ CESTA KRISTOVA URČENÁ KŘESŤANŮM
Řehoř Krejčí

O REPTAVÝCH
Výklad podobenství o dělnících na vinici (Matouš 20,1–16)
Petr Chelčický

Cena za sadu: 120,– Kč

KAŽDODENNÍ ZAMYŠLENÍ

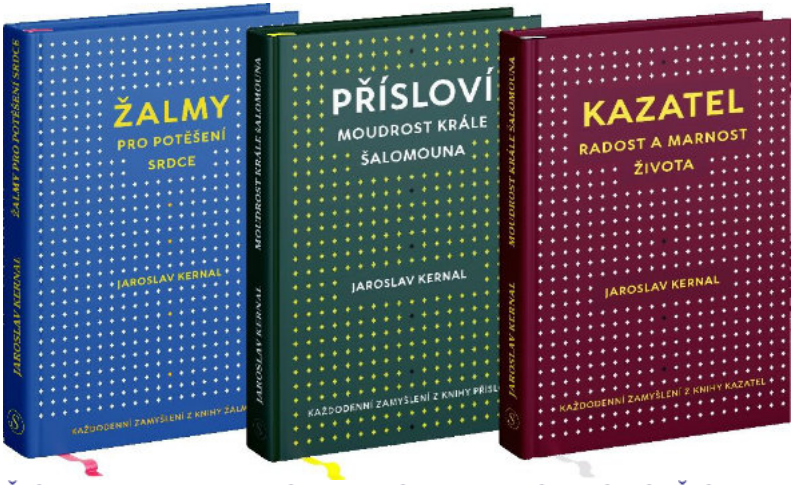

♦ Žalmy pro potěšení srdce ♦ Přísloví – moudrost krále Šalomouna ♦ Kazatel – radost a marnost života ♦
Jaroslav Kernal

Sada dvou knih: 580,- Kč ♦ Sada tří knih: 840,- Kč

✦ ✦ ✦ ✦ ✦

eshop.solideogloria.cz

Spolek Soli Deo Gloria
www.solideogloria.cz
Praha 2026